

Становище

от проф. дфн Амелия Личева

за конкурс за професор по 2.1 Филология (Антропология на българите.
Български фолклор), публикуван в ДВ, бр. 54 от 29.06.2021 г.

В конкурса има един участник – доц. дн Николай Папучиев, който не просто отговаря, но далеч надхвърля минималните изисквания за академичната длъжност „професор“.

Николай Папучиев е едно от най-разпознаваемите лица в сферата на българската антропология – автор е на огромно количество важни текстове, преподава основните лекционни курсове по дисциплината за бакалаври филолози, както и много специализирани курсове в магистърската програма по антропология. Това, което със сигурност може да се каже за работата му е, че тя е високо оценена от студентите, а текстовете му са силно интердисциплинарни, демонстриращи както задълбочени познания в сферата на културните теории, така и усет към приложността.

В конкурса доц. Папучиев участва с две монографии: „Музеят – Възможен и невъзможен. Предизвикателства на масовата култура, стратегии на пазара и носталгично помнене на миналото“ и „Фестивали. Мрежи. Идентичности. Маскарадните игри в Перник и регионалните им отражения“, както и с няколко статии.

И двете книги са издържани в най-добрите традиции на културните изследвания, доколкото разглежда културата в нейните връзки с политиката и търсят отношенията между символното и социалното. Или ако се позовем на Стюарт Хол – водят се от настояването, че обект на културните изследвания е артикулацията (макар и в различни контексти) на връзката между културата и властта. Културата тук се употребява в широкия смисъл - като указваща определена форма на живот

и конкретни социални преживявания; тя включва езика и изкуствата, но и правилата, процедурите и ритуалите на човешкия живот в общност. Особено ценни в това отношение са анализите върху политиките по опазване на културното наследство, както и разглеждането на фестивалното като плод на властови политики и практики.

Не случайно водещи в изследванията са отношенията на културата с институциите, с идеологиите, вкарването им в механизмите на паметта, културното наследство, масовизирането на вкуса, личната и колективните идентичности. Специално внимание заслужават търсенията в посока на разглеждането на ритуалите като легитимационен инструмент на идеологически послания, както и употребите им в различните големи национални наративи. И всичко това, на фона на много широка теоретична културна база, съчетана с анализ на конкретни case-studies, които придават специфичен живот на теоретичните идеи.

Може да се обобщи, че културата приоритетно не е видяна нито в естетически, нито в хуманистичен, а по-скоро в чисто политически план. Културата не се схваща просто като набор от естетически идеали и идеи за формата и красивото, откриваеми в голямото изкуство, нито просто като глас на "човешкия дух", който трансцендира границите за време и желанието на нацията да говори за хипотетичния универсален човек; тя не се свежда и до естетическите продукти, дело на човешкия дух и действащи като опора срещу "грубия материализъм" и вулгарността. Културата е видяна като начин да се живее в самото общество, което определя смисъла на всички социални преживявания. Оттук и вярата, че значенията и създаването им (които заедно конструират културата) са свързани със социалните структури и могат да бъдат обяснени единствено чрез термините на тези структури и тяхната история.

Бихме могли и да обобщим, че традиционно понятието идентичност се свързва с

есенциалисткия, телеологичен дискурс, докато в изследванията на доц. Папучиев идентичността е позиционна и не притежава фиксиран произход. В този смисъл може да се каже, ако се позовем отново и на Стюарт Хол, че понятието идентичност е сравнимо единствено с понятието превод, защото преводът е безкраен процес на реартикулиране и реконтекстуализиране без възможност за установяване на някакъв първичен произход. В изследванията не е подмината и идеята, че ключов определител за идентичността при модерността е създаването, докато при постмодерността - рециклирането.

Много ценни са анализите на празника, преживяването на споделената заедност, проектирането на идеята за общност на фона на културните разрези, масовизацията на туризма, развитието на регионалните политики и връзките им с проблемите на идентичността, преходите между делничното и празничното, музеификацията на близкото минало, изключително сериозните анализи на социализма в плана на носталгичното, национализмите, но и всекидневните практики. И зарядът, че културното поле трябва да се разглежда през практическото.

Накратко, в лицето на доц. Папучиев имаме модерен антрополог, който отлично познава европейските практики, стреми се да ги въвежда и по отношение на българската антропология, като в същото време не практикува диктовки и рефериране, а подема реални изследвания на българското в контекста на най-модерните принципи и теории.

Въз основа на всичко казано дотук, на откритите достойнства на книгите, на задълбочения и аналитичен стил на автора, на завидната му ерудиция и на майсторството му да гради интригуващи сюжети, в които едновременно подчертава антропологични знания, но и собствена гледна точка, убедено гласувам със „за“ за присъждането на доц. дн Николай Папучиев на академичната

длъжност „професор“ в конкурс по 2.1 Филология (Антропология на българите.
Български фолклор).

Проф. д-р Амелия Личева